

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR

AL NOUR İÇ VE DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2022/47497
Karar Tarihi : 18/11/2025

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
İrfan FİDAN
Yılmaz AKÇİL
Raportör : Leyla Nur ODUNCU
Başvurucu : Al Nour İç ve Dış Ticaret Ltd. Şti.
Vekili : Av. Şükran TEZEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların gerekçede karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurucu, 1/4/2022 tarihinde bireysel başvurularda bulunmuştur.
3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvurucu Şirket, ihracat yapmakta olan bir vergi mükellefidir. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı başvuru Şirket hakkında;

i. 20/2/1930 tarihli ve 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'un 3. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince başvuru Şirketin fiili ihraç tarihi 8/10/2019 olan 193...839 sayılı gümrük beyannamesi kapsamındaki 393.749 TL tutarındaki ihracat bedelinin tamamını süresinde yurda getirmediğinden bahisle 27/10/2021 tarihinde 19.687 TL tutarında idari para cezası düzenlemiştir.

ii. 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince başvuru Şirketin fiilî ihraç tarihi 14/10/2019 olan 193...048 sayılı gümrük beyannamesi kapsamında 189.650 TL tutarındaki ihracat bedelinin tamamını süresinde yurda getirmedikten bahisle 5/11/2021 tarihinde 9.482 TL tutarında idari para cezası düzenlenmiştir.

6. İdari para cezalarının gerekçesinde 7/8/1989 tarihli ve 89/14391 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin 2018-32/48 No.lu Tebliğ'in (Tebliğ) 8. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında başvurucuya 12/4/2021 tarihli yazıyla ihracat hesaplarının kapatılmasını teminen doksan gün süreli ihtarname gönderildiği ancak kabahat tarihleri itibarıyla söz konusu hesapları kapatmadığı ve ihracat bedelinin tamamını yurda getirmede ifade edilerek başvuru Şirket hakkında alacakları süresi içinde yurda getirmemek kabahati nedeniyle takdiren yurda getirmesi gereken paranın %5 oranında idari para cezası uygulandığı belirtilmiştir.

7. Başvuru Şirket, idari para cezalarına itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde diğer nedenlerle birlikte ihracat bedellerinin süresinde yurda getirdiğini, yurda getirdiği ihracat bedellerine dair ilgili aracı banka tarafından düzenlenmesi gereken ihracat bedeli kabul veya döviz alım belgelerinin düzenlenmediğini, aracı bankanın ihracat bedellerinin getirilmediğinden bahisle ihbarda bulunduğunu, bu nedenle ihracat hesaplarının kapatılmasını teminen düzenlenen doksan gün süreli ihtarnamenin hatalı olarak düzenlenmesine sebebiyet verildiğini ileri sürmüştür. Başvuru, belirtilen nedenlerle alacakları süresi içinde yurda getirmeme kabahati nedeniyle aleyhine idari para cezası düzenlenmesinin hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle idari para cezalarının iptal edilmesini talep etmiştir.

8. İstanbul 9. Sulh Ceza Hâkimliğince her iki itiraz başvurusu için ayrı ayrı alınan bilirkişi raporlarından ihracat hesaplarının kapatılmasına ve terkine ilişkin ilgili mevzuata yer verildiği, ardından başvuru Şirketin ihracat bedellerini yasal süresi içinde yurda getirmede, Şirketin usul ve esaslara muhalefet ettiği kanaatine varıldığı görülmüştür. Raporlarda başvurunun ihracatlarını gerçekleştirdiği ülkenin ihracat bedelinin yurda getirilmesine istisna tanınan ülkelerden olup olmadığı yönünde değerlendirme yapıldığına ilişkin herhangi bir tespiti rastlanmamıştır.

9. Başvuru Şirket, bilirkişi raporlarının eksik ve hatalı olduğundan bahisle raporlara itiraz etmiştir.

10. İstanbul 9. Sulh Ceza Hâkimliği 2/2/2022 ve 14/2/2022 tarihli kararlarında itirazın reddine karar vermiştir. Kararların gerekçesinde; başvurunun bilirkişi raporuna itiraz ettiği ancak herhangi bir ek delil sunmadığı, dosyalardaki ihbar ve belgelerle bilirkişi raporları incelendiğinde verilen idari yaptırım kararlarının usul ve kanuna uygun olduğu, başvurunun idari yaptırım kararlarının aksini ispat edemediği ve itiraz dilekçelerinde belirttiği hususların verilen kararların iptali için yeterli ve geçerli hukuki sebepler içermediği kanaatine vardığını belirtmiştir.

11. Başvuru, vekili aracılığıyla kararlara itiraz etmiştir. İtiraz dilekçelerinde yukarıda belirtilen diğer itiraz nedenleriyle birlikte gümrük beyannamelerinden anlaşıldığı üzere ihracatın Filistin'e gerçekleştirildiğini, bu ülkenin ihracat bedelinin yurda getirilmesine istisna tanındığını, dolayısıyla düzenlenen başvuru konusu idari yaptırım kararlarının hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca benzer nitelikte bir başka ihracatına ilişkin görülen itiraz dosyasında alınan bilirkişi raporunda Filistin'in istisna kapsamında kalan ülkelerden olduğu yönünde lehlerine görüş beyan edildiğini ifade etmiştir.

12. İstanbul 10. Sulh Ceza Hâkimliği, verilen kararlarda usul ve kanuna aykırı bir yön bulunmadığı gerekçesiyle itirazın reddine hükmetmiştir.

13. Başvurular süresinde yapılmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

14. 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasının ilgili bentleri şöyledir:

"Bu Kanunda geçen;

...

16. "Gümrük beyanı" deyimi. belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde eşyanın bir gümrük rejimine tabi tutulması talebinde bulunulmasını;

...

ifade eder."

15. 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Cumhurbaşkanının bu Kanun hükümlerine göre yapmış bulunduğu genel ve düzenleyici işlemlerdeki yükümlülöklere aykırı hareket eden kişi, üçbin Türk Lirasından yirmibeşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası ile cezalandırılır.

...

Her türlü mal, kıymet, hizmet ve sermaye ithal ve ihraç edenler veya bu işlere aracılık edenlerden bu işlemlerinden doğan alacaklarını 1 inci maddeye göre alınan kararlardaki hükümlere göre ve bu kararlarda tayin edilen süreler içinde yurda getirmeyenler, yurda getirmekle yükümlü oldukları kıymetlerin rayiç bedelinin yüzde beşi kadar idarî para cezasıyla cezalandırılırlar. İdarî para cezasına ilişkin karar kesinleşinceye kadar alacaklarını yurda getirenlere, birinci fıkra hükmüne göre idarî para cezası verilir. Ancak, verilecek idarî para cezası yurda getirilmesi gereken paranın yüzde ikibuçüğundan fazla olamaz."

16. 1567 sayılı Kanun'un 7/5/1985 tarihli ve 3196 sayılı 1567 Sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına ve Kanuna Bir Ek Madde İlavesine Dair Kanun ile değişik ek 5. maddesinde yer alan hükümü şöyledir:

"Bu Kanunun 1 inci maddesine göre Cumhurbaşkanınca alınan kararlarda lehe değişiklik yapılması veya bu kararların yürürlökten kaldırılması hallerinde; değiştirilen veya kaldırılan kararlara aykırı davranışta bulunmuş olanlar hakkında, failin lehine olan kararlar ve kanun hükümleri tatbik ve infaz olunur."

17. 7/8/1989 tarihli ve 89/14391 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'ın (32 sayılı karar) 28/1/2008 tarihli ve 2008/13186 sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar ile değişik 8. maddesi şöyledir:

"İhracat bedellerinin tasarrufu serbesttir. Bakanlık ihtiyaç duyulması halinde ihracat bedellerinin yurda getirilmesine ilişkin düzenleme yapmaya yetkilidir."

18. 32 sayılı kararın geçici 1. maddesinde yer alan hüküm şöyledir:

"Yürürlükten kaldırılan kararlar hükümlerine göre başlamış olan işlemler, ilgili karar hükümlerine tabidir. Ancak aksine bir hüküm olmadıkça, bu Karar'ın ilgililer lehine olan hükümleri uygulanır."

Bu Karar'ın yürürlüğe girmesinden önce 1567 sayılı Kanun'a göre yayımlanan Karar ve tebliğlere aykırı olup da bu Karar'a aykırı olmayan fiillerden dolayı başlamış bulunan her türlü takibat durdurulur ve geri alınır."

Yürürlükten kaldırılan mevzuatla ilgili olarak ortaya çıkabilecek sorunlar Bakanlık'ça çözümlenir."

19. T.C. Merkez Bankasının İhracat Genelgesi'nin (Genelge) *"Tanımlar ve kısaltmalar"* başlıklı 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısımları şöyledir

"...

c) Aracı Banka: GB'nin 28 inci hanesinde kayıtlı banka veya ihracatçı tarafından ihracat hesabının kapatılması işlemlerini gerçekleştirmek üzere GB'nin bir örneği/GB bilgileri ibraz edilerek anlaşma sağlanan bankayı,

...

e) Fiili İhraç Tarihi: Eşyaya ilişkin ihracat beyannamesinin kapanma tarihini,

f) GB: Gümrük Beyannamesini,

g) İBKB: 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in ekinde yer alan İhracat Bedeli Kabul Belgesini

...

ifade eder."

20. Genelge'nin *"İhracat bedellerinin yurda getirilmesi"* başlıklı 4. maddesinin (1) ve Hazine ve Maliye Bakanlığının 21/10/2021 tarihli ve 650957 sayılı yazısı ile değişik (6) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in yürürlüğe girdiği tarihten itibaren fiili ihracatı gerçekleştirilen işlemlere ilişkin ihracat bedellerinin yurda getirilme süresi fiili ihraç tarihinden itibaren 180 günü geçemez. 180 gün azami süre olup bedellerin ithalatçının ödemesini müteakip doğrudan ve gecikmeksizin yurda getirilmesi esastır."

...

(6) Ek:2'de yer alan ülkelere yapılan ihracat işlemleriyle ilgili olarak 2018-32/48 sayılı Tebliğ'in 3 üncü maddesinin birinci fıkrası uygulanmaz."

21. Genelge'nin "İhracat Bedelinin Yurda Getirilmesinde İstisna Tanınan Ülkeler" başlıklı "Ek: 2" şeklindeki listesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

9- Filistin

..."

22. Genelge'nin "İhracat hesabının kapatılması" kenar başlıklı 23. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"... ihracat bedeli dövizlerin (avans dahil) fiili ihraç tarihinden itibaren 180 gün içinde yurda getirilmesi ve İBKB düzenlenmesi halinde ihracat hesabı aracı banka nezdinde kapatılır."

23. Genelge'nin "Vergi Dairesi Başkanlıkları veya Vergi Dairesi Müdürlüklerine bildirim" başlıklı 29. maddesinin (1), (3) ve (4) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) İhracat hesabının, ek süreler de dâhil olmak üzere, süresi içerisinde kapatılamaması halinde açık hesap tutarı aracı bankaca 5 iş günü içinde Ek:1'deki forma uygun olarak ilgili Vergi Dairesi Başkanlığı veya Vergi Dairesi Müdürlüğüne ihbar edilir. Söz konusu formun açıklama kısmına ilgili ihracat bedelinin ne kadarının İBKB'ye bağlandığı ayrıntılı olarak yazılır.

...

3) Vergi Dairesi Başkanlıkları veya Vergi Dairesi Müdürlüklerince ihracat hesabının kapatılması için ilgililere ihbardan itibaren 10 iş günü içinde 90 gün süreli ihtarname gönderilir. İhracatçılarca bu ihtar süresi içinde ihracat hesabının kapatılması veya mücbir sebep halinin ya da haklı durumun ilgili Vergi Dairesi Başkanlığı veya Vergi Dairesi Müdürlüğüne belgelenmesi gerekir.

(4) Bu Genelgenin 28 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamındaki işlemlerden 90 günlük ihtarname süresi ve ek süreler sonunda kapatılmayanlar için Vergi Dairesi Başkanlıkları veya Vergi Dairesi Müdürlüklerince Cumhuriyet Savcılıklarına 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun uyarınca yasal işlem başlatılmasını teminen bildirimde bulunulur ve Bakanlığa ihbara ilişkin bilgi verilir."

24. Tebliğ'in "İhracat bedellerinin yurda getirilmesi" başlıklı 31/12/2019 tarihli ve 30995 mükerrer sayılı Resmî Gazete ile değişik 3. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Türkiye'de yerleşik kişiler tarafından gerçekleştirilen ihracat işlemlerine ilişkin bedeller, ithalatçının ödemesini müteakip doğrudan ve gecikmeksizin ihracata aracılık eden bankaya transfer edilir veya getirilir. Bedellerin yurda getirilme süresi fiili ihraç tarihinden itibaren 180 gün geçemez."

25. Tebliğ'in "İhracat işlemlerinde sorumluluk" başlıklı, 31/12/2019 tarihli ve 30995 mükerrer sayılı Resmî Gazete ile değişik 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) İhrac edilen malların bedelinin süresinde yurda getirilmesinden ve ihracat hesabının süresinde kapatılmasından ihracatçılar sorumludur.

...

(3) İhracata aracılık eden bankalar ihracat bedellerinin yurda getirilmesini izlemekle yükümlüdür."

26. Tebliğ'in "Hesap kapatma, ihbar ve ek süre" başlıklı 8. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Ticari amaçla mal ihracında, bedelleri yurda getirilme süresi içinde gelen ihracat ile ilgili hesaplar aracı bankalarca kapatılır.

(2) Bankalarca söz konusu bedellerin yurda getirildiğine dair EK-1'de yer alan İhracat Bedeli Kabul Belgesi düzenlenir.

(3) Süresi içinde kapatılmayan ihracat hesapları aracı bankalarca 5 iş günü içinde muamelenin safhalarını belirtecek şekilde yazılı olarak ilgili Vergi Dairesi Başkanlığına veya Vergi Dairesi Müdürlüğüne ihbar edilir.

(4) İlgili Vergi Dairesi Başkanlığınca veya Vergi Dairesi Müdürlüğünce, ihbarı müteakip 10 iş günü içinde ilgililere hesapların kapatılmasını teminen 90 gün süreli ihtarname gönderilir. Bu süre içinde hesapların kapatılması veya 9 uncu maddede belirtilen mücbir sebep hallerinin ya da haklı durumun belgelenmesi gereklidir."

27. Tebliğ'in "Terkin" başlıklı 10. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Her bir gümrük beyannamesi itibarıyla;

a) 100.000 ABD doları veya eşitini aşmamak üzere, mücbir sebeplerin varlığı dikkate alınmaksızın beyanname veya formda yer alan bedelin %10'una kadar noksanlığı olan (sigorta bedellerinden kaynaklanan noksanlıklar dahil) ihracat hesapları doğrudan bankalarca ödeme şekline bakılmaksızın,

b) 200.000 ABD doları veya eşitini aşmamak üzere, bu Tebliğin 9 uncu maddesinde belirtilen mücbir sebep halleri göz önünde bulundurulmak suretiyle beyanname veya formda yer alan bedelin % 10'una kadar açık hesaplar ilgili Vergi Dairesi Başkanlığınca veya Vergi Dairesi Müdürlüğünce,

terkin edilmek suretiyle kapatılır."

B. Yargıtay Kararları

28. Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 3/2/2025 tarihli ve E.2024/5321, K.2025/1325 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Somut olayda, Adana Cumhuriyet Başsavcılığının ... idari yaptırım kararıyla, Gelir İdaresi Başkanlığı, Adana Vergi Dairesi Başkanlığı ve Yüreğir Vergi Dairesi Müdürlüğünün ... sayılı kabahat yazısı gereğince, [Y.K.B.] A.Ş. ve [D. A.Ş.]nin muhtelif tarihlerde yazmış olduğu yazıları ile Vergi Dairesine yaptıkları bildirimde kabahatli şirketin değişik tarihlerde gümrük çıkış beyannameleri verdiği ve bu kapsamda ihracatlarla

ilişkin bedellerin fiili ihrac tarihlerinden itibaren yasal 180 günlük tahsil süresi içerisinde yurda getirilmemesi sebebiyle 121.371.117,00 Türk lirası tutarlı bedellerin ihracat hesabının kapatılmasını teminen 90 günlük sürede yurda getirilmediğinden ve getirildiğine dair belge sunulmadığından bahisle 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesinin 3. fıkrası uyarınca kabahat tarihindeki döviz satış kuruna denk gelen 121.371.117,00 Türk lirası ihracat bedelinin gümrük beyannamesine esas alınarak %5'i olan 6.068.555,00 Türk lirası idari para cezası uygulanmasına ve idari para cezasına yönelik başvuru ile itirazın reddine karar verilmiş ise de;

Kabahatli vekilinin 20/04/2023 tarihli idari yaptırım kararına karşı yaptığı itiraz dilekçesinde, kabahate konu gümrük beyannamelerin 180/90 günlük yasal süreler içerisinde kapatıldığına dair [Y.K.B.] A.Ş'ne ait dekont ve ihracat bedeli kabul belgelerini incelemeye konu dosyaya sunduklarını iddia etmesi karşısında;

Dosya kapsamına göre,

1-Başvuru üzerine kurum ve kuruluşlardan kabahatli vekilince başvurusunda bahsettiği ve dilekçe ekinde sunulan dekontlar ile hesap ekstresi aslı ve gümrük beyannamesi asıllarının temin edilmeden karar verildiği gibi, benzer bir olayla ilgili Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 08/11/2022 tarihli ve 2022/9909 esas, 2022/15815 karar sayılı ilâmında da belirtildiği üzere, bahse konu dekont ve banka ekstresinde söz konusu bedellerin idari yaptırıma konu ihracat beyannamesine konu bedeller olup olmadığı ve ilgili beyanname işlemlerinin süresinde tamamlanarak kapatılıp kapatılmadığı hususlarının ilgili kurumlardan sorularak tespit edilip gerekirse bu hususta bilirkişi incelemesi yaptırılıp, sonucuna göre kabahatlinin hukuki durumunun tayin ve takdir edilmesi gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde karar verilmesinde,

2-Dosya arasında bulunan Gümrük Beyannameleri kapsamında ihracat bedeli kabul belgelerinin ilgili bankaca düzenlediği, buna göre yurda getirilmesi gereken bedelin fiili ihrac tarihinden itibaren 180 günlük yasal süre içerisinde ya da vergi dairesince yapılan 90 günlük ihtarname süresi içerisinde getirilip getirilmediğinin tespiti bakımından alanında uzman bilirkişilerce rapor tanzim edilmesi sonrasında, sonucuna göre kabahatli hakkında yurda getirilmesi gereken tutardan daha az bir tutarın getirilmesi halinde, hesaplanacak tutarın terkin sınırları içerisinde de kalmış olabileceği ve buna göre hesaplanacak tutar üzerindeki miktar yönünden itirazın kısmen kabulüne de karar verilmesi gerektiği gözetilmeden, yazılı şekilde karar verilmesinde,

Kabule göre de;

Dosyaya sunulan ihracat bedeli kabul belgeleri incelendiğinde, bir kısım ihracatlara ilişkin yurda getirilmesi gereken bedelin tamamı, bir kısmının da kısmi olarak yurda getirildiği anlaşılmakla, ihracat bedellerine karşın kabahatli hakkında 1567 sayılı Kanun'un 3/3. maddesi uyarınca idari yaptırım kararı uygulanamayacağı, ancak kabahatli ihracatçı tarafından vergi dairesince verilen 90 günlük ihtarname süresine rağmen ilgili evrakın süresinde ibraz edilmediği tespiti halinde, kabahatli hakkında anılan Kanun'un 3/3. maddesi yerine 3/1. maddesi uyarınca idari yaptırım kararı düzenlenmesi gerektiği gözetilmeden, itirazın bu yönden kabulü yerine yazılı şekilde reddine karar verilmesinde, isabet görülmemiştir. " şeklinde gerekçeye dayandığı anlaşılmıştır.

...

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının ihbarnamesindeki talepler yerinde görüldüğünden istemin kabulüne karar vermek gerekmektedir."

29. Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 27/3/2024 tarihli ve E.2023/15664, K.2024/3500 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının ... kanun yararına bozma isteminin;... 'Dosya kapsamına göre, kabahatli vekili tarafından dosyaya sunulan ... Bankası A.Ş.'nin 21/06/2022 tarihli ve ... sayılı ihracat bedeli kabul belgesine göre 06/05/2020 tarihinde 100.000,00 Türk lirası, 21/06/2022 tarihli ve ... sayılı ihracat bedeli kabul belgesine göre 08/05/2020 tarihinde 50.000,00 Türk lirası, 22/06/2022 tarihli ve ... sayılı ihracat bedeli kabul belgesine göre 12/05/2020 tarihinde 80.000,00 Türk lirası ve 22/06/2022 tarihli ve ... sayılı ihracat bedeli kabul belgesine göre 15/05/2020 tarihinde 37.757,43 Türk lirası olmak üzere toplam 4 adet banka dekontu sunularak ihracat bedellerinin yurda getirildiğinin iddia edilmesi karşısında, bankadan kayıtların getirilmesi ve söz konusu bedellerin yaptırımı konu ihracat beyannamesine ilişkin bedeller olup olmadığı tespit edilip, sonucuna göre kabahatlinin hukuki durumunun tayin ve takdir edilmesi gerektiği gözetilmeksizin, yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmemiştir.' yönündeki gerekçeye dayandığı anlaşılmıştır.

...

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının ihbarnamesindeki talep yerinde görüldüğünden istemin kabulüne karar vermek gerekmiştir." (Yargıtay 7. Ceza Dairesinin 4/6/2024 tarihli ve E.2022/16369, K.2024/5995; 8/11/2022 tarihli ve E.2022/9909, K.2022/15815 sayılı kararları da aynı yöndedir.)

V. İNCELEME VE GEREKÇE

30. Anayasa Mahkemesinin 18/11/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

31. Başvurucu; gümrük beyannameleri kapsamındaki ihracat bedelinin tamamını süresinde yurda getirdiğini, başvuru formu ekinde sunulan ve K.T.K.B. A.Ş. Yusufpaşa Şubesinden ihracat bedeli kabul belgeleri düzenlenmesini talep ettiği 17/12/2020 tarihli dilekçenin içeriğinin sonucunun incelenerek karar verilmesi gerektiğini, ihracat hesaplarının ihracat bedeli kabul belgesi veya döviz alım belgesi düzenlenerek aracı bankalarca kapatılması gerekirken hatalı işlem silsilesi izlenerek doksan gün süreli ihtarnamenin düzenlenmesine sebebiyet verildiğini ve haksız olarak idari yaptırım kararı alındığını iddia etmiştir. Ayrıca gümrük beyannamelerinden anlaşıldığı üzere ihracatın Filistin'e gerçekleştirildiğini, ihracatın gerçekleştirildiği ülkenin ihracat bedelinin yurda getirilmesine istisna tanındığını dolayısıyla bu açıdan da düzenlenen başvuru konusu idari yaptırım kararlarının hukuka aykırı olduğunu belirtmiş; yakın tarihte benzer nitelikte Filistin'e bir başka ihracatına ilişkin görülen itiraz dosyasında lehlerine sunulan bilirkişi raporunu ve Sulh Ceza Hâkimliği kararını başvuru formuna eklemiştir.

32. Başvurucu Şirket; itirazlarının haksız olarak reddedildiğini, Hâkimlik kararlarında ileri sürdüğü iddiaların değerlendirilmediğini ifade etmiş ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

33. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuru Şirketin ileri sürdüğü ihlal iddiaları hakkında yapılacak incelemede belirtilen mevzuat hükümleriyle somut olayın kendine özgü şartları gözönüne alınarak değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmiş; Hazine ve Maliye Bakanlığı Finansal Piyasalar ve Kambiyo Genel Müdürlüğü yazısına yer verilmiştir. Bu belgede mevzuat hükümleri uyarınca, ihracat bedellerinin fiili ihraç tarihinden itibaren 180 gün içinde yurda getirilmesi gerektiği, Genelge'de 21/10/2021 tarihinde yapılan değişiklik ile 4. maddenin (6) numaralı fıkrasına istisna hükmü eklendiği, Filistin'in Genelge'ye ekli listede sayılan ülkeler arasında yer alarak ihracat bedellerinin yurda getirilmesinde istisna tanınan ülkeler arasına alındığı belirtildiği ifade edilmiştir. Ayrıca aynı maddenin (9) numaralı fıkrasında 6/9/2022 ve 24/6/2024 tarihlerinde düzenleme yapıldığı ve sonuç olarak gümrük beyannamesinin "Gideceği Ülke" başlıklı 17. hanesinde belirtilen ülkeye bakılmaksızın fiili ihracatın Filistin'e yapıldığı, dolayısıyla gümrük beyannamesinin 8. hanesinde alıcı adresinin "Filistin" olarak belirtildiği ihracat işlemlerinde bu hususun satış sözleşmesi, kesin veya proforma fatura, gümrük beyannamesi örneği ya da gümrük beyannamesi bilgileri ve banka hesap özeti gibi belgelerle tevsik edilmesi şartıyla bahse konu ihracatın Filistin'e yapılmış sayılacağına düzenlendiği beyan edilmiştir. Bu itibarla söz konusu gümrük beyannamelerine ilişkin olarak ihracatın fiilen tam istisna kapsamında olan Filistin'e yapıldığı yapılmadığının tespiti sonrası bedel getirme süre sonunun Genelge'de yapılan değişiklikler ve değişiklik tarihleri dikkate alınarak değerlendirilmesinin uygun olacağı ifade edilmiştir. Ayrıca talep edilmesine rağmen gümrük beyannamelerinde kayıtlı aracı banka tarafından ihracat bedeli kabul belgeleri düzenlenmediği belirtilmekle birlikte bankanın ihracat bedeli kabul belgesi düzenlememe nedenine ilişkin bilgi ve belge olmadığından konuya ilişkin değerlendirme yapılmadığı bildirilmiştir.

34. Başvuru, Bakanlık görüşüne ilişkin beyanında ihracatın gerçekleştirildiği ülkenin ihracat bedelinin yurda getirilmesine istisna tanındığına yönelik bireysel başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

B. Değerlendirme

35. 2022/47525 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasının kişi yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2022/47497 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

36. Anayasa'nın 36. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

37. Başvuru, karar sonucunu etkileyecek esaslı iddiaların gerekçeli kararda karşılanmamasına ilişkin olduğundan başvuru kişinin iddiasının gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

38. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

39. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. *Sencer Başat ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

40. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. *Mehmet Yavuz* [1.B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

41. İhracata ilişkin mevzuat hükümlerinin incelenmesinden ihracat gümrük işlemlerinin, ihracata ilişkin bilgilerin gümrük idaresine gümrük beyanıyla bildirilmesi gerektiği, gümrük müdürlüğü ihraç edilecek mallar için verilen gümrük beyanı ile ilgili kontrollerini tamamladığında malın yurt dışına çıkmasına izin verildiği, fiilî ihracatın gerçekleşmesi yani ihraç eşyasının yüklü olduğu taşıtla birlikte Türkiye gümrük bölgesini terk etmesi akabinde ihracat bedellerini yurda getirme süresi ve sorumluluğunun başladığı anlaşılmaktadır. Ticari amaçla mal ihracında, süresi içinde ihracat bedellerinin yurda getirilmesi hâlinde ihracat hesapları aracı bankalarca kapatılacak, bankalarca söz konusu bedellerin yurda getirildiğine dair ihracat bedeli kabul belgesi düzenlenecektir. İhracat bedeli kabul belgesi, İhracat Genelgesi kapsamında ihracat bedellerinin ülkeye girdiğini kanıtlamak için düzenlenmektedir. Bankaların uygulamasının incelenmesi neticesinde ihracatçıların ihracat bedellerini yurda getirmeleri akabinde ihracat bedeli kabul belgesi düzenlenmesini talep edebilecekleri gibi internet bankacılığı menülerini kullanarak ilgili şubeye başvurmadan ihracat bedeli kabul belgesi düzenlenmesini temin edebilecektir (*Alraky Zeytinyağı ve Zeytincilik Gıda İthalat İhracat Uluslararası Nakliyat Hayvancılık Tarım Taahhüt Orman Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.* [1. B.], B. No: 2022/8951, 14/10/2025, § 29).

42. Süresi içinde kapatılmayan ihracat hesapları hakkında aracı bankalarca yapılan ihbar üzerine Vergi Dairesi Başkanlıkları veya Vergi Dairesi Müdürlüklerince ihracatçı ilgililere hesapların kapatılmasını teminen doksın gün süreli ihtarname gönderilecektir. Doksın günlük ihtarname süresi sonunda kapatılmayan hesaplar için Vergi Dairesi Başkanlıkları veya Vergi Dairesi Müdürlüklerince Cumhuriyet Savcılıklarına 1567 sayılı Kanun uyarınca yasal işlem başlatılmasını teminen bildirimde bulunacağı hüküm altına alınmıştır (*Alraky Zeytinyağı ve Zeytincilik Gıda İthalat İhracat Uluslararası Nakliyat Hayvancılık Tarım Taahhüt Orman Sanayi ve Ticaret Ltd.Şti.*, § 30).

43. Somut olayda başvuru Şirket hakkında ihracat bedellerinin tamamını süresinde yurda getirmedeği gerekçesiyle 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince idari para cezaları düzenlenmiştir. Başvuru Şirket bu idari para cezalarına yönelik itiraz aşamasında ihracat bedelini süresinde yurda getirdiğini, başvuru formuna eklediğini, ihracat bedeli kabul belgeleri düzenlenmesi talebini konu alan dilekçenin ve sonucunun araştırılarak karar verilmesi gerektiğini, kaldı ki ihracatları gerçekleştirdiği ülkenin Filistin olduğunu ve mevzuatta yapılan değişiklik ile Filistin'in ihracat bedelinin yurda getirilmesine istisna tanındığını, bu hususlarda Hâkimlik kararlarında değerlendirme yapılmadığını ileri sürmüştür. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından Bakanlık aracılığıyla sunulan yazıda, Genelge'nin 4. maddesinde 21/10/2021, 6/9/2022 ve 24/6/2024 tarihlerinde değişiklikler yapıldığı, yapılan değişiklikler ve değişiklik tarihleri dikkate alınarak değerlendirme yapılmasının uygun olacağı belirtilmiştir. Buna göre başvuru Şirket tarafından gerçekleştirilen her iki ihracat bedelinin yurda getirilip getirilmediği, ihracat bedelinin yurda getirilmesine tanınan istisna kapsamından başvuru Şirketin yararlanıp yararlanamayacağı konusunda uyuşmazlık bulunmakta; bu uyuşmazlık doksan gün süreli ihtarnamenin hukuki sebebinin varlığı konusunda da ihtilaf yaratmaktadır.

44. Başvuru konusu olayda ihracat bedellerinin yurda getirildiği iddiası hakkında ilgili banka şubelerinden sorularak sonucuna göre karar verilmesi, yurda getirilmesi gereken bedelin fiili ihrac tarihinden itibaren 180 günlük yasal süre içinde ya da vergi dairesince yapılan 90 günlük ihtarname süresi içinde getirilip getirilmediğinin tespiti bakımından alanında uzman bilirkişilerce rapor tanzim edilmesi, yurda getirilmesi gereken tutardan daha az bir tutarın getirilmesi hâlinde hesaplanacak tutarın terkin sınırları içinde kalıp kalmadığı tespit edilmesi gerekirken (bkz. §§ 28, 29) başvuru Şirketin iddiası hakkında Hâkimlik tarafından gerekçeli kararlarda bir değerlendirme yapılmamıştır.

45. İhraç edilen malların bedelini süresinde yurda getirdiğini ve ihracat hesabının süresinde kapatılmasına ilişkin sorumluluğu kapsamında 17/12/2020 tarihli dilekçeyle ilgili banka şubesinden ihracat hesabının kapatılmasını talep ettiği iddia eden başvuru Şirketin fiili ihracatlarına, ihracat bedelleri yurda getirmesine ve ihracat hesaplarının kapatılması talebine ilişkin tarihler dikkate alınarak 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesi kapsamındaki kabahatin oluşup oluşmayacağına, kabahatin oluştuğuna kanaat getirilirse eylemin maddenin hangi fıkrasındaki kabahate karşılık geleceğinin açıkça değerlendirilmesi gerekir (bkz. § 28).

46. Zira ihracatçı yönünden Tebliğin 6. maddesinde belirtilen yükümlülükler kapsamında ihraç edilen malların bedelinin süresinde yurda getirilmesinin ayrı bir sorumluluk, ihracat hesabının süresinde kapatılmasını temin etmenin ise ayrı bir sorumluluk olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca başvuru Şirketin fiili ihrac tarihleri 8/10/2019, 14/10/2019 olan ve 27/10/2021 ve 5/11/2021 tarihli idari para cezalarına, devamında yargılama süreçlerine konu olan ihracatlarının istisna hükümlerinden faydalanıp faydalanamayacağı konusunda inceleme yapılmamıştır. Buna göre başvuru Şirketin savunmalarında ileri sürdüğü ve sonuca etkili olabilecek temel iddialar ayrı ve açık olarak tartışılmamış, başvuru Şirketin iddialarına cevap verilmemiştir.

47. Buna ek olarak başvuru Şirketin benzer nitelikte bir başka ihracatına ilişkin görülen itiraz dosyasında ihracatın yapıldığı ülke olan Filistin'in istisna kapsamında kaldığından bahisle lehlerine bilirkişi raporu sunulduğu ve başvuru Şirketin itirazının Sulh Ceza Hâkimliği kararı ile kabul edildiği belirtilmiş ise de başvuru Şirketin bu iddiaları hakkında da Hâkimlik tarafından bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır. Mahkemelerin aynı

maddi veya hukuki olguyla ilgili olarak başka bir yargı merciinin vardığından farklı bir sonuca ulaşması hâlinde bunun dayanaklarını gerekçeli kararında göstermesi beklenir. Yargı merciinin bu gibi durumlarda gerekçe gösterme yükümlülüğü, hukuk devleti ilkesinin zedelenmemesi ve kişilerin hukuka olan güvenlerinin sarsılmaması için hayati önemdedir. Bu bakımdan maddi veya hukuki vakıa ile ilgili olarak başka bir yargı merci tarafından başvuru Şirket hakkında lehine karar verildiği iddiası karşısında Hâkimlikçe aynı olgu hakkında farklı bir sonuca ulaşıldığı durumda bunun gerekçesi de belirtilmelidir. (*Mehmet Okyar* [2. B.], B. No: 2017/38342, 13/2/2020, § 29).

48. Ayrıca başvuru Şirket, itiraz aşamalarında da belirtilen iddialarını ileri sürmesine rağmen itiraz mercileri başvuru Şirketin itirazları hususunda hiçbir değerlendirme yapmaksızın soyut ve yetersiz gerekçelerle itirazların reddine karar vermiştir. Sonuç olarak yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- hâkimlikler ve itiraz mercilerinin davanın sonucuna etkili hususlar hakkında yeterli bir yanıt vermediği anlaşılmıştır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

49. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

50. Başvuru, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile birlikte maddi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

51. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

52. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

53. Somut başvuruda ihlalin sonuçlarının giderilmesi bakımından yeniden yargılama yapılması yeterli giderim sağlayacağından başvurunun maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 9. Sulh Ceza Hâkimliğine (D. İş 2021/7047 ve D. İş 2021/7173) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/11/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.